

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

De officiis & muneribus Diaconorum. Addita quaedam de Diaconissis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

vice in Ecclesia funguntur, atque ideo in illis istorum typum agnosceimus. Sacri tamen & evangelici diaconatus primordia à libro Actuum Apostolorum cap. 6. sumenda sunt, quando Apostoli septem viros elegerunt, & orantes manus ipsis imposuerunt. Quo exemplo Patres Concilii Neocaesariensis can. 15. hanc legem ediderunt. *Diaconi septem esse debent ex canone, etsi magna sit civitas: Ejus autem rei fidem facit liber Actuum Apostolorum.* Sed cum postea crevissent in multis civitatibus numerus Diaconorum, adeo ut Justinianus Imperator *Novella 3. cap. 1.* Regiae Urbis Diaconos centenario numero concluderet, ne hic numerus Apostolico exemplo adversari videretur, aucta est synodus in Trullo sine legitima auctoritate congregata praecitatum canonem Neocaesariensem lugillare, & insuper definire septem primos Diaconos non ab Apostolis sacramentali ordinatione initiatos, sed tanquam oeconomicos & dispensatores cibo & potui distribuendo destinatos, quam falsam opinionem fuisse prosequitur can. 16. Chrysostomi testimonio pro se perperam allegato. At Chrysostomi in c. 6. Actuum, ceterorumque Patrum sensus est, si bene perpendatur, duplex illis ministerium Apostolica ordinatione & manuum impositione collatum fuisse, sacrificio scilicet assistendi, & bona Apostolis oblata pauperibus distribuendi, illud autem primarium eorum munus, hoc secundarium fuit, & praeter illo vix attendendum. Qua de re scribens Ignatius Martyr epist. ad Trallianos ait: *Oportet autem & Diaconos ministros existentes mysteriorum Jesu Christi secundum omnem modum omnibus placere. Non enim ciborum & potuum sunt Ministri, sed Ecclesiae Dei.* Clarissimè etiam Cyprianus ep. 65. *Diaconos post ascensum Domini in caelos Apostoli sibi constituerunt Episcopatus sui & Ecclesiae ministros.* Quod si profano dumtaxat ministerio incubuissent, non tam exactum de illis examen fieri jussisset Apost. 1. ad Timoth. cap. 3. antequam ordinarentur. Ad idem astuendum plerique referunt hos Aratoris subdiaconi versus in historia Apostolica.

*Jura Ministerii sacris altaribus apti
In septem statuere viros, quos undique lectos
Levitas vocare placet: cum splendida caepit
Ecclesia fulgere manus, quae pocula vitæ
Miscens, & latices cum sanguine porrigit Agni.*

Nec omittenda hoc loco Oprati Milevitani sententia lib. 1. asserentis Episcopos in primo, Presbyteros in secundo, Diaconos in tertio sacerdotio constitutos, quæ loquendi formulam manifestè ostendit, sacrum esse ipsorum officium, & pro

sacro primis Ecclesiae saeculis habitum. Imò quærundam in Gallia Ecclesiarum olim mos fuit, ut in Diaconorum ordinatione manus eorum chrismate ungerentur, ut docet Menardus in notis ad librum Sacramentorum sancti Gregorii p. 289 ex antiquo Pontificali, & ex Epistola Nicolai I. ad Rodulphum Archiepiscopum Bituricensem.

De officiis & numeribus Diaconorum. Addita quaedam de Diaconissis.

XV. **N**eminem latet, plura & diversa esse munera Diaconorum; sed quaedam ex illis abierunt in desuetudinem, quaedam adhuc perseverant. Differunt de his diffusissimè duo viri eruditissimi. Isaacius Habertus ad partem IX. Pontificali Græcorum, & Joa. Mor. l. de sacris ordinat. par. 3. Ego paucis ea perstringam. Primum & praecipuum est Episcopo vel Presbytero sacrum facienti assistere, & quodammodo cooperari, ipsumque in omnibus adjuvare praescriptis ritibus, qui in diversis Ecclesiis diversi sunt. Deinde Evangelium legere, de qua re fufius suo loco: panem & vinum offerre, non quidem consecrando, ut ex can. 2. Concilii Ancyranum malè intellecto deducunt sectarii, sed utrumque sacerdoti consecratur praesentando: munera enim, quæ olim Diaconus è manibus populi accipiebat, nunc ex Prothesi accipit, eaque offert Sacerdoti, Sacerdos Deo. Apud Græcos celebrantem saepius admonet de iis quæ agenda sunt, unde in Liturgiis ea passim verba Diaconi ad sacerdotem occurrunt, *Benedic Domine, extolle, immola,* & his similia. Populum excitat ad attentionem elatâ voce dicens, *Attendamus.* Ministros inferiores officiis suis applicat, & illis signo, nutu, & aliquando sublato orario indicat quid & quando agere, seu psallere, aut legere debeant. Indignos à communionem submovet: Catechumenis, penitentibus, energumenis, & infidelibus fito tempore edicit, ut ab Ecclesia egrediantur. Postquam oblatio in altari posita est, stabellum tenet & ventilat, ut bestiolas praetervolantes abigat à sacris donis. Curabant olim Diaconi, ut quisque in Ecclesia suum locum teneret, portamque custodiebant, quæ viri ingrediebantur. Dominicum sanguinem, imò & corpus fidelibus distribuabant, quod Cyprianus lib. de lapsis, Justinus Martyr circa finem 2. Apol. Constitutiones Apostolicas, & plures antiqui Patres clarè testantur. Hic autem mos ante concilium Nicænum adeo invaluerat, ut etiam presbyteris Eucharistiam porrigerent, quam

quam audaciam ipsa Synodus coërcuit *can. 18.* Insuper vetitum eis est *can. 15.* concilii II. Aurelianens. & 38. Carthaginensis IV. ne præsentem Presbytero corpus Domini Fidelibus traderent. In consecratione Chrismatis, ac in omnibus ecclesiasticis officiis Episcopo assistunt, eidemque assistunt prædicanti. Eorum etiam munus est prædicare, quod tamen primario Episcopis convenit: itemque baptizare, si Episcopo & Presbytero absentibus necessitas id postulet, ut sancitum fuit in concilio Illiberitano *c. 77.* In solemnibus vero baptismatis administratione ad ipsos spectat baptizandos instruere, & ad exorcismum, ac deinde ad immersionem detractis vestibus præparare. Secundario autem & extra mysteria eorundem erat distribuere, ut supra diximus, eleemosynas, pauperum mensis ministrare, curam gerere Martyrum & Confessorum, qui in carcere ob Christi fidem detinebantur, eisque necessaria suppeditare, eorum vota & ultimam voluntatem excipere, & ad Episcopum deferre: ecclesiastica negotia apud Imperatorem procurare, sacris virginibus præesse. Missos quoque Diaconos, ut Episcoporum absentium in conciliis vices gererent, ex ipsorum Actis constat, ejusque moris exempla affert Lupus in *notis ad can. 7. Trullanum.* Denique Cyprianus *epist. 13.* permittit Diaconis poenitentes reconciliare in absentia Episcopi & Presbyteri, eosque absolvere, non quidem sacramentaliter, sed à poenis satisfactoriis, sive ab excommunicatione. Verba Cypriani hæc sunt: „Occur-
rendum puto fratribus nostris, ut qui libellos à Martyribus acceperunt & prærogativa eorum apud Deum adjuvari possunt, si incommodo aliquo & infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectatâ presentia nostrâ apud Presbyterum quemcumque præsentem, vel si Presbyter repertus non fuerit, & urgere exitus coeperit, apud Diaconum quoque exomologesin facere delicti sui possint, ut manu eis in poenitentiam imposita veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres literis ad nos factis desideraverunt. Quia vero Episcopi præcipua quaque per Diaconos agebant, hinc illi insolescere, se Presbyteris præferre, ante illos sedere ausi sunt, quorum superbiam sæpius carpunt antiqui Patres, & multoties Ecclesiasticis canonibus repressa est: sed hæc omitto, quia prolixius parerga sunt.

Erant & Diaconissæ, de quarum ordinatione & ministeriis in utraque Ecclesia græca & latina eruditè, ut solet, disserit Morinus *lib. de sacris*

ordinat. p. 3. exercit. 10. Multa etiam scitu digna de his congerit Goar in euchologio in notis ad earum ordinationem. Munus illarum præcipuum fuit, ea mulieribus officia præstare, quæ Diaconi viris. Ideò portas custodiebant, per quas illæ ingrediebantur, earumque confessus in Ecclesia ordinabant: principia fidei & ritus baptismi eis exponebant, ipsisque aderant, cum ad immersionem nudabantur. Jussa Episcopi ad eandem referebant, & si aliqua vellet Episcopum, Presbyterum, vel Diaconum alloqui, eam propter honestatis testimonium comitabantur. Viduarum quoque, & pauperum, sacrarumque Virginum simul cum diaconis curam gerebant. Ante annos ferè sexcentos cessavit in Occidente earum ordinatio & ministerium: in Oriente vero jam desierat vivente Balsamone, ut ipse ait in *notis ad can. 15. concilii Chalcedon.* Multa de illis extant veterum canonum statuta, sed in his immorari non est hujus loci. Licet enim, ut ait Ephiphanius hæc. 79. *Diaconissarum ordo in Ecclesia sit,* non tamen ad sacerdotii functionem, aut ullam ejusmodi administrationem institutus est; sed ut muliebris sexus honestati consulatur. Extat earum benedictio in Ordine Romano, & in antiquis Ritualibus.

De Subdiaconis. Quando coeperit Subdiaconatus inter sacros ordines recenseri. Quæ sint officia Subdiaconi.

XVI. **S**ecundus ministrantium locus Subdiaconorum est, quorum licet expressa mentio in sacris literis non reperitur, eorum tamen institutio vel ad Christum, ut recentiores Scholastici existimant, vel ad Apostolos referenda est. Fuisse Romæ septem Diaconos, totidemque Subdiaconos asserit Cornelius Papa in *epist. ad Fabium Episcopum Antiochenum* apud Eusebium *lib. 6. hist. Eccl. cap. 43.* Eodem a vo Optatum quemdam in Africa Subdiaconum à se ordinatum scribit Cyprianus *epist. 24.* Eorundem mentionem faciunt Ignatius *epist. ad Antiochenos*, Constitutiones Apostolicæ *lib. 8.* & concilium Laodicenum. Ab initio & deinceps per aliquot sæcula Subdiaconatus inter minores ordines numerabatur, nec ei annexus erat cœlibatus. Quamvis enim concilium Illiberitanum *cap. 33.* Subdiaconis indixerit continentiam, certo constat hanc legem nec alibi, nec in ipsa Hispania tunc fuisse receptam, ut Morinus demonstrat.